

Mellékletek:

A „Háromért hatot” című dokumentumfilm

*„A harcot, amelyet őseink vívtak,
békévé oldja az emlékezés
s rendezni végre közös dolgainkat,
ez a mi munkánk; és nem is kevés.”*

(József Attila: A Dunánál, részlet, 1936.)

A dabasi helytörténet egyik alapvető problematikája az elsősorban a 20. században tetten érhető szelektív emlékezés jelensége, mely – többek között - az alapvetően hatalmi szempontból, politikai okokból kellemetlen események elhallgatását, közösségi kibeszélésének elmaradását jelenti. Ez a sors jutott az 1944 novemberében, Dabasi-szőlőn történt háborús megtorlásnak is, melynek tudományos igényű örökítésére, elemzésére a legjobb lehetőséget a történetek után 30 évvel, 1975-ben kiadott települési monográfia, a „Tanulmányok a 700 éves Dabas történetéből” című kiadvány nyújtotta. A vonatkozó fejezetben azonban még a hat ártatlan civil áldozat életébe kerülő háborús incidens említését is hiába keressük.

A dokumentumfilmről a következőt olvashatjuk városunk honlapján:

„Háromért hatot 1944 novembere

1944 őszére ért a második világháború frontvonala Dabasi-Szőlők közelébe. A légitámadások és a veszteségek közepette elcsigázott, magát menteni és megvédeni kívánó emberek az óvóhelyekre, a szőlői pincékbe húzódtak vissza. A kis falu határában a német és az orosz alakulatok összecsapásakor több katona is életét veszítette. Az orosz katonák megtorlásul a településrész lakói közül a háromért hatot vittek el, szülőt a gyermek mellől, fiatal, életerős férfiakat a családtól, a hitvestől szakítottak el, hogy a falu határában végezzék ki őket.

A 65 évvel ezelőtti eseményeket kutatta fel a szőlői idősek visszaemlékezése alapján a MAG Televízió stábja és Feldman László, hogy megőrizték az ártatlan áldozatok emlékét az utókornak, és a dokumentumfilmben bemutassák a második világháború megrázó időszakát.

A film szereplői valamennyien szőlői polgárok:

Ambrus István, Dodog Ferencné, Farkas Józsefné, Farkas József (†2010), Gebura Pálné, Hefler Istvánné, Hefler István, Ladányi Árpádné, Precsinszki Józsefné, Precsinszki József.

Szerkesztő: Tölle Andrea. Operatőr: Kátai Ferenc. Vágó: Balázs Zoltán. A felvételt készítette a MAG Televízió.”

Az 1 óra 7 perc 36 másodperc terjedelmű dokumentumfilm Dabas Város Önkormányzata támogatásával, 2009-ben, az egykori borzalmak 65. évfordulójára készült. Bemutatója 2009. november 15. vasárnap délután 17,00 órakor a zsúfolásig megtelt Dabasi-Szőlői Művelődési Házban került sor.

A kivetítőn peregtek a képsorok, a gyakran elérzékenyülő, könnyes szemű emlékezők gondolatait az 1944 novemberében kivégzett ártatlan áldozatok névsora zárta:

Dimitrov Péter
Gazsik Sándor
Havasi Gyula
Kollár Pál
Kolompár István
Rizmajer János

A közönség nagy tetszéssel fogadta a premiért. Az elismerésből minden közreműködőnek, a szereplőknek, a MAG Televízió stábjának, az önkormányzat helyi képviselőjének egyaránt jutott. A film DVD változatban a helyszínen megvásárolható volt.

A dokumentumfilm megörökítette a helyi lakosság még élő emlékeit. Fontos helyszíneket mutattak be, hiteles szemtanúkat, családtagokat szólaltattak meg, akiknek mondanivalójában nem volt eltérés, ellentmondás. A filmes eszköztárral sikerült pótolni a hosszú évtizedekig elmaradt kibeszélést.

Az alkotás értéktári védelmet érdemel, hiszen kiválóan, mintaadóan gyarapítja a kulturális örökség kategóriát.

Bibliográfia

Czagányi László: A Dabasi Református Egyházközség története tulajdon iratai tükrében. – A háború és a megszállás tragédiái. Dabas, 1993. pp. 95-97.

Zubai Gyula: Kivégzés mindenszentekkor (regény). Schulcz Kft., Dabas, 2001. 127 p.

Dabasi Újság: III. Szőlősi Napok 2009. november 10-15. 2009. november. p. 9.

Feldman László: Élő, pezsgő szőlősi közösség – a III. Szőlősi Napok 2009. november. Dabasi Újság, 2009. december. p. 7.

Feldman: Történelmi előadás – a szovjet bevonulás szőlősi áldozataira emlékeztek. Dabasi Újság, 2019. december. p. 13.

<https://www.dabas.hu/index.php/mediaf/videogaleria/helytorteneti-anyagok/1826-haromert-hatot-1944-novembere>

<https://dabasszolok.eoldal.hu/cikkek/tortenelmi-visszatekinto/haromert-hatot-1944-novembere.html>

Összeállította: Valentyik Ferenc